

Noen å hate

En dokumentarpodkast om høyreekstrem radikalisering på nett

Mari Lund Wictorsen (journalist), Trond J. Strøm (researcher),
Peter Daatland (podkastprodusent)

Publisert: 3. juni 2021

Aftenposten

Metoderapport

Skup 2021

Innhold

1. Innledning	3
2. Slik kom arbeidet i gang	3
Drap og terrorangrep i Bærum	3
Konferanse i Tyskland, internasjonalt samarbeid	4
Podkastplaner	4
3. Metode	5
Research på ulike nettforum	5
Hva er chanforum og hvorfor er det viktig å se på dem?	6
Nettforum og nazisme	7
Dypdykk i en norsk avkrok på 4chan	8
Research på ulike forum m.m.	10
Kildejakt i høyreekstreme lekkasjer	10
Iron March-lekkasjen	11
Nordmenn i Iron March-forumet	11
Ulike OSINT-verktøy	11
Identifisering av norske Iron March-brukere	13
Innsyn	14
4. Kildehåndtering og kildekritikk	15
5. Formidling	16
6. Etikk og spesielle erfaringer/motstand	17
7. Dette er nytt	19
8. Konsekvenser	19
Vedlegg	20

Innsendere:

Mari Lund Wictorsen - mari.lund.wictorsen@aftenposten.no

Trond J. Strøm - trond.strom@aftenposten.no

Peter Daatland - peter.daatland@aftenposten.no

Takk til:

Sindre Granly Meldalen, Lasse Josephsen, Christian Bergmann, Emanuel Stoakes, Knut Gigstad, Henrik Rambjør Hauken, Kari Hesthamar. I Aftenposten: Christen Pedersen, Constantin Eberle, Jakob Semb Aasmundsen, Hans O. Torgersen, Olav Eggesvik, Per Anders Johansen, Jan Gunnar Furuly, Karoline Fosslund og Tonje Egedius.

Publisert:

3. juni 2021.

Kontaktperson:

Trond J. Strøm - trond.strom@aftenposten.no

Aftenposten ved Trond J. Strøm

Postboks 1178 Sentrum

0107 Oslo

Redaksjon:

Aftenposten

Postboks 1178 Sentrum

0107 Oslo

Hovedside for podkasten:

- <https://aftenposten.no/hate/>

1. Innledning

Terrorangrepet og drapet i Bærum 10. august 2019 var utgangspunktet for det som skulle bli Aftenpostens første dokumentarpodkast, *Noen å hate*. Hendelsene viste seg å være motivert av høyre-radikal selvradikalisering på nettet. Omfattende research i kjølvannet av de tragiske ugjerningene ledet til et dypt innblikk i en kultur og ideologi som er langt fra virkeligheten den jevne leser eller journalist kjenner til. En nettverden der nazistiske masse-mordere hylles som "helgener" og ses på som eksempler til etterfølgelse.

Da Aftenposten ett år senere planla vår journalistiske dekning av tiårsmarkeringen for terrorangrepene i Norge 22. juli 2011, utviklet vi en idé om en podkastserie som ser på utbredelsen av denne typen ideologi på nettet. Da fikk vi bruk for mye av researchen som allerede var gjort. Aftenposten bestemte at denne podkasten skulle være den journalistiske hovedsatsingen i forbindelse med tiårsmarkeringen. Tanken var å gi lytterne et innblikk i en nettkultur som var med på å forme både 22. juli-terroristen og Philip Manshaus. En kultur mange unge nordmenn fortsatt påvirkes av, men som mange ikke har kjennskap til. Et innblikk i hvordan såkalte soloterrorister har et ideologisk fellesskap på nettet.

En grunn til at vi landet på podkast, var at vi på lyd når et yngre publikum enn vi gjør i spaltene og nettutgaven. Med *Noen å hate* ønsket vi nettopp å nå en yngre målgruppe. Unge mennesker som kanskje ikke husker terroren for ti år siden like godt, men som lever store deler av livet sitt på internett. At noen radikaliseres på nettet angår dem.

Før vi gikk i gang med intervjuer og manus, formulerte vi i én setning om hva vi ville med podkasten. Vi definerte også en målgruppeperson - Stine Therese (29). Vi ville gi henne ny kunnskap, uten å miste de menneskelige aspektene av synet: Hvilke mekanismer er det egentlig som skaper en terrorist? Ved å tenke på Stine Therese, ble det enklere å avgrense og ta valg.

Podkastserien *Noen å hate* ble publisert 3. juni 2021. Det var Aftenpostens første dokumentarpodkast. Den forteller hvordan en radikaliseringsprosess faktisk ser ut, og hva du skal være oppmerksom på hvis dette skjer med noen rundt deg.

2. Slik kom arbeidet i gang

Drap og terrorangrep i Bærum

Research til det som skulle bli *Noen å hate* begynte på mange måter lørdag 10. august 2019. Trond J. Strøm hadde i flere år vært researcher i Aftenpostens innenriksavdeling. Den våren ble han med i Aftenpostens nyopprettede gravegruppe, som gravejournalist med spesialkompetanse på research. Om ettermiddagen lørdag 10. august ble han oppringt fra desken og spurt om han kunne bidra med research i forbindelse med en uavklart situasjon. En ung mann hadde skutt seg inn i Al Noor-moskéen på Skui i Bærum. Skudd ble avfyrt inne i moskeen, men takket være tre handlekraftige personer som var til stede, ble angriperen overmannet til politiet ankom åstedet.

Researchen som ble gjort denne dagen og de påfølgende dagene ledet blant annet inn på såkalte chanforum og skulle etter hvert bli starten på prosjektet. Det beskrives mer detaljert i kapittel 3.

Konferanse i Tyskland, internasjonalt samarbeid

I slutten av september 2019 var Trond på konferansen Global Investigative Journalism Conference (GIJC) i Hamburg. En enormt stor konferanse, med 1700 gravejournalister fra hele verden. Christian Bergmann, journalist i det tyske kringkastingsselskapet MDR, inviterte til et møte for journalister som var interessert i å se på fenomenet høyreekstreme soloterrorister, i kjølvannet av bl.a. terrorangrepet mot to moskéer på New Zealand tidligere det året. Trond møtte en håndfull andre journalister på møtet. Bergmann hadde jobbet med terrorhandlingen på femårsdagen for Breiviks ugjerning, massedrapet i München 22. juli 2016. Angrepet ble først ansett som upolitisk, blant annet fordi gjerningsmannen hadde iranske foreldre. Men Bergmann og kolleger fant ut hvordan den unge mannen var del i en rasistisk, høyreekstrem gruppe på nettet, blant annet på den store spillplattformen Steam. Dekningen av dette medførte at tysk rettsvesen tok opp saken på nytt og konkluderte med at [det var høyreekstrem terror](#).

Det ble opprettet en gruppe på den krypterte meldingsappen Signal etter konferansen, hvor journalister hovedsakelig fra europeiske land var med.

På dette tidspunktet var koblingen mellom Philip Manshaus og terrorangrepet på New Zealand i mars 2019 tydelig, på grunn av bildet den norske terroristen postet før angrepet.

Trond jobbet etter konferansen løst sammen med en internasjonal journalistgruppe ledet av Bergmann i Tyskland. Den viktigste jobben på dette stadiet var å sette seg godt inn i den høyreekstreme nettkulturen, som også får utslag av faktiske voldshandlinger og drap i den virkelige verden. Denne kulturen har endret seg mye etter Breiviks terrorhandlinger i 2011. Noen steder har det oppstått en høyreekstrem nettkultur hvor terrorister og masse mordere som Breivik og Tarrant hylles som "helgener" og et ønske om å begå terrorhandlinger for å fremskynde en kollaps av vårt samfunn, slik at det kan "gjenoppbygges" etter nazistiske idealer.

Researchen medførte lesing av faglitteratur, forskning og nyhetsartikler om fenomenene. Den innebar også å oppsøke forum på nettet der slike holdninger spres og å gjøre seg kjent med dem. Trond fulgte også rettssaken mot Manshaus, fordi han er en gjerningsmann som er et typisk eksempel på en ung mann som har begått drap og terror etter å ha blitt radikalisert på nett. Tanken var på dette tidspunkt å skrive en større reportasje eller en artikkelserie høsten 2020 om høyreekstrem nettkultur.

Podkastplaner

Sommeren 2020 begynte Aftenposten å tenke på hva som journalistisk kunne gjøres opp mot tiårsmarkeringen av 22. juli året etter. En tanke som kom opp, var nettopp å se på hva som har skjedd i høyreekstreme miljøer i tiåret etter Breivik. Flere terrorister har sagt offentlig at de ble inspirert av den norske terroristen. Alle var under XX år. Det ble bestemt at

formatet skulle være en podkast-dokumentarserie, der vi lettere når en yngre målgruppe enn de som tradisjonelt leser Aftenposten.

Det store researcharbeidet som var gjort, ble en kunnskapsbank podkasten kunne trekke veksler på.

3. Metode

Research på ulike nettforum

I researcharbeidet som ble gjort etter terrorangrepet i Bærum, kom Trond innom ulike nettforum som omtalte hendelsen. Ved å kombinere informasjon om et [bilnummer](#) som var observert utenfor moskeen og dennes eier med ligningsdata og et navn som kolleger hadde fanget opp, kom Trond samme ettermiddag som angrepet skjedde frem til at Philip Manshaus var et sannsynlig navn på gjerningsmannen.

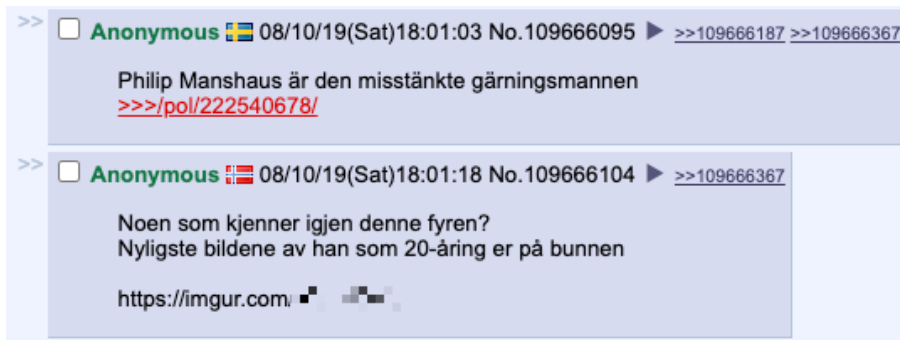
Et søk på dette navnet ga treff på flere nettforum. Gjerningsmannen hadde postet under fullt navn på forumet Endchan før han startet angrepet på moskéen. Denne meldingen var gjengitt flere steder. På forumet Kiwi Farms fant Trond en skjermdump av posten Philip Manshaus postet før angrepet.

Trond påpekte overfor redaksjonen at memet gjerningsmannen postet, viste til tre personer som hadde begått høyreekstreme terrorhandlinger det siste halvåret:

- **Brenton Tarrant**, som sto bak massakren på over 50 personer ved to moskéer i Christchurch på New Zealand, fikk "æren" av å gitt Philip Manshaus "kallet" til å bli terrorist. Memet viste Tarrant og to andre terrorister som "chad saints". Chad er betegnelsen på alfahannen i incel-kulturen - motsatsen til incelen. At høyreekstreme terrorister omtales som saints, altså helgener, stammer også opprinnelig fra incel-kulturen, men har spredd seg til rene høyreekstreme nettmiljøer. De to andre på tegningen Philip Manshaus postet, var:
- **John Earnest**, en 19-åring som gikk til angrep på en synagoge i California i april samme år og drepte en fra menigheten.
- **Patrick Crusius**, som en uke tidligere drepte 23 mennesker på et Walmart-kjøpesenter i El Paso, Texas.

Earnest og Crusius var direkte inspirert av Tarrants massakre og et såkalt "manifest" han publiserte. Det var basert på en høyreekstrem konspirasjonsteori om at [hvite i Vesten er i ferd med å bli "byttet ut" med muslimer](#) og at vestlige myndigheter jobber for dette i skjul. Philip Manshaus plasserer altså seg selv om en naturlig etterfølger av disse tre.

På en norskspråklig tråd på nettforumet 4chan har en svensk bruker postet en lenke til Philip Manshaus' Facebookside. De har trolig funnet omtale av posten hans på andre chan-forum. Navnet på gjerningsmannen ble postet her kl 18:01, altså mindre enn tre timer etter angrepet på moskéen i Bærum.

Det diskuteres om de skal tipse pressen, og om det er noe å tjene på det.

Hva er chanforum og hvorfor er det viktig å se på dem?

Trond var i løpet av lørdag 10. august 2019 innom flere ulike tråder på forum som [4chan](#) og [Kiwi Farms](#), som diskuterer angrepet.

Den umiddelbare reaksjonen etter terrorangrepet på Skui var i hovedsak latterliggjøring - fordi den unge nordmannen ikke "oppnådde høye drapstall", og fordi han ble banket av en eldre, pakistansk mann.

Beskrivelsen under er skrevet med tanke på at journalister som leser rapporten for å få kunnskap om denne kulturen kan få en innføring.

Begge foraene er tilknyttet chan-kulturen. Chanforum er såkalte bildebrett (image boards) hvor de fleste poster anonymt. Ordet "chan" er opprinnelig bare en forkortelse for "channel". Fenomenet oppsto som en del av anime-/mangakulturen. Men det at man poster anonymt, har medført at samtalene ofte tar ekstreme retninger.

4chan (2003) er eldst og størst av vestlige bildebrett. **Kiwi Farms** (2013) er mindre og mer spesifikt orientert mot trollkulturen på nett.

Slik er 4chan organisert

Chanforum som 4chan er inndelt i større **brett** (boards). Noen av de viktigste på 4chan, er:

- **/b/** - "random" - et brett hvor sjokkerende humor, grovt innhold og drøy internhumor står i fokus.
- **/pol/** - "politically incorrect" - politiske diskusjoner. I praksis veldig rasistisk og høyreekstremt. Forumet er i dag det mest aktive på 4chan.
- **/r9k/** - et forum som er nært knyttet til fremveksten av incel-kulturen.

- **/int/** - "international" - hvor folk fra land hvor engelsk ikke er hovedspråk kan lage egne tråder.

4chan ble opprettet allerede i 2003. Forumet ligger åpent på nettet, og det krever ingen pålogging for å lese eller poste. Det har vært arnested for en lang rekke fenomener og bevegelser av veldig ulik karakter. Innholdet er svært varierende - også i dag. Det største brettet, **/pol/** er preget av ren nazisme og rasisme. Men i andre deler diskuteres videospill, manga, våpen, origami, trening, LHBT-kultur - og mye mer.

Mem-kulturen spredte seg i stor grad herfra.

Mem:

Et mem (meme) betegner i dag oftest et bilde med en kort tekst på, som postes på nettfora/sosiale medier. Det er laget for å få mottaker til å le og dele videre. [Den britiske biologen Richard Dawkins introduserte begrepet mem i boken The Selfish Gene \(1976\).](#)

Hackerbevegelsen [Anonymous](#) er knyttet til 4chan. (Standard brukernavn på forumet er "**Anonymous**", brukerne kaller gjerne hverandre "**anons**".) Det samme er så ulike fenomener som [rickrolling](#), [trollface](#), [wojak](#), [lolcats](#), [soyboy/soyjak](#), [frosken pepe](#) etc etc.

På hvert Brett starter brukere - som regel anonyme - opp diverse tråder. Trådene "faller nedover" på listen etterhvert som det postes andre tråder. Når det er så mange poster at en tråd når side 10, arkiveres den. Man må da lage og lenke til en ny tråd på samme Brett hvis samme samtale skal fortsette. Noen dager etter arkivering blir trådene slettet. Med andre ord: Det aller meste som postes er anonymt, og det forsvinner etter noen dager.

Chankulturen kjent for drøy humor og lag på lag med ironi. Det er ingen grunn til å tolke alt som postes bokstavelig, for å si det mildt.

Nettforum og nazisme

Nazister og høyreekstremister har brukt nettet aktivt i rekruttering hele veien. Nazinettstedet Stormfront, som Brevik var aktiv på, ble opprettet alt i 1995, to år etter at world wide web ble lansert. Det nazistiske nettstedet Daily Stormer regnes av ekstremismeforskere for å ha vært en pådriver for å infiltrere kulturen på chanforum ved å aktivt bidra til å dreie den allerede drøye humoren i rasistisk retning, for å få innpass blant yngre nettbrukere som synes det er kult å være "edgy".

Selv om 4chan mot mange brukeres protest innførte en slags moderering etter stygge utslag av organisering av massive hetskampanjer mot enkeltpersoner under den såkalte [GamerGate](#), er 4chan fortsatt et forum hvor det hele tiden postes rasistiske og nazistiske tekster og innhold.

Søk etter poster fra 4chan som er slettet

Det heter seg at intet som postes på internett blir borte. Selvsagt finnes det noen nettsider som arkiverer chanfora. **4plebs.org** er viktig for dokumentasjon av det største og mest høyreekstreme brettet på 4chan, **/pol/**. Et søkebegrep kombinert med `site:4plebs.org` gir treff på Google.

Alt fra **/int/** ble under mesteparten av arbeidet med podkasten arkivert på en side som het yuki.la - men denne forsvant i mai 2021.

Da vi begynte å skrive rapporten var **desuarchive.org** det beste arkivet for **/int/**. Men endel innhold er borte nå. Prøv gjerne også andre søkemotorer enn Google, da en del innhold fra chanforum blir blokkert av søk. **4archive.org** har endel eldre tråder. Men disse arkivene går av og til ned, og man må rett og slett undersøke og lete for å finne ut hvor de dukker opp igjen.

Søk i Google og andre søketjenester ved å kombinere søkebegrep med:

`site:desuarchive.org`

eller

`site:4archive.org`

Dypdykk i en norsk avkrok på 4chan

Noen norske brukere opprettholder en relativt liten tråd på 4chans **/int/** (international)-brett. Som nevnt så vi at navnet på gjerningsmannen fra Bærum ble postet her tre timer etter angrepet på moskéen. Ut fra observasjoner, ser det ut til å være noen titalls personer som poster der. Den er unik fordi det er et av de få stedene på chanforum der all kommunikasjon foregår på norsk.

De har utviklet et lite stammespråk - en brutaloversatt utgave av såkalt [chanspeak/LOLspeak](#), som er slang utviklet av og brukt på chanfora. Eksempel: (Deler av) chankulturen knyttes ofte til fenomenet **NEET** ("not in education, employment, or training") - ofte unge menn som faller utenfor samfunnet og parallelt til "naver" på vanlig norsk. I den norske tråden har de oversatt dette til **NAUT** ("neppe i arbeid, utdanning eller trening"). **Incel** ("involuntary celibate") oversettes til **ufsøl** ("ufrivillig sølibat"). Osv.

Kulturen på den norske tråden har mer til felles med incelkultur enn den rene nazismen på **/pol/**. Men den er også gjennomsyret av rasisme og kvinneforakt. Det er et visst overlapp mellom nettkulturene for høyreekstreme, inceler og såkalte "manneaktivister". De finner ofte sammen i holdninger til mørkhudede og kvinner.

Det er ikke en ensartet gjeng. Men det fremstår som om de fleste på en eller annen måte er litt utenfor samfunnet og sliter sosialt.

Vi fulgte med på denne norske tråden over lang tid. Mest for å få innsyn i og forståelse for chankultur, og delvis fordi det er et av de få åpne, norske miljøene på chanforum. Vi brukte bare ett eksempel fra tråden i podkasten, som et eksempel på sjargongen på slike forum. Det var et rasistisk og kvinnefiendtlig utsagn om at kvinner "har skylden selv" hvis de blir voldtatt.

Slik så sitatet ut på forumet:

>>141573118
>Tror jenter tror dem kan leve i en illusjon av virkeligheten hvor kjipe folk ikke eksisterer.
Kvinner tror bokstavelig talt at de kan gå nakne gjennom en mørk bakgate midt på natta med et neonskilt med "hore" over hodet og forvente at ingenting galt kan vil skje.
Hele den "det er ikke kvinnens skyld at hun blir voldtatt" har forvridd virkelighetsoppfatningen deres.
Menn vet at det er plasser man bør unngå og at men f.eks ikke bør vise frem den dyre klokka si til en gjeng med negere i Oslo midt på natta.
Kvinner er så jævla dullet med fra fødselen av at det er helt sykt.

Etter publisering av podkasten, var flere brukere av tråden opprørte over at de ble nevnt på podkasten vår. I tiden før publisering følte de allerede at det var for mange utenforstående som fulgte med på dem. NRK P3 postet på tråden for å skaffe case til en dokumentarserie. En bruker tipset Resett, Dagbladet og VG om "statsansatt som lokker sårbare unge menn med uanstendige bilder". ([VG lagde sak.](#))

Oppslaget i VG førte til at nye folk oppsøkte tråden. Det er ikke alltid velkomment. Like etter dette hadde *Reform ressurscenter for menn* annonser på 4chan hvor de etterlyste norske inceler.

Anonymous 04/24/21(Sat)10:28:29 No.143701776 >>143702555 >>143702661 >>143708343
file: Uten navn.jpg (54 KB, 810x234)

Janitor acceptance emails will be sent out over the coming weeks. Make sure to check your spam box!

Self-serve ads are available again! Check out our new advertising page [here](#).

Vi vil ha kontakt med norske incels

Vi vil snakke med deg som er incel for å kartlegge behov og helse. **Kontakt oss for en konfidensiell og anonym prat.**

reform
RESSURSENTER FOR MENN

[Advertise on 4chan]

>Når du gjør alt for at annonsørene ikke skal kunne spore deg m̄n de treffer deg fortsatt 100%

Utover sommeren ble podkasten vår stort sett glemt av brukerne. NRK (P3), C-Rex (senter for ekstremismeforskning ved UiO) og PST ble hyppigere trukket frem som krefter som var "ute etter dem". (Det er mye paranoia - blant annet tror noen at myndighetene opprettholder svartelister over brukere som arbeidsgivere på en eller annen måte har tilgang til.)

Research på ulike forum m.m.

I arbeidet med å sette seg inn i kulturen har vi oppsøkt og sett på en lang rekke fora og kommunikasjonskanaler som knyttes til høyreekstrem ideologi. Dette er et landskap hvor ting stadig endrer seg. Forum kommer og går. Noen blir nedlagt eller bannlyst. For eksempel ble 8chan, et langt mer ekstremt forum enn 4chan, stengt etter at både Tarrant, Earnest og Crusius hadde postet meldinger om sine terrorangrep der i 2019. Det fins også en lang rekke grupper på meldingsapper som Telegram og Discord. Vi oppsøkte mange av disse, tok skjermdumper og satte oss inn i hva slags innhold som postes der. Her må man nesten bare dykke ned i materien for å finne ledetråder videre. Vi hadde også kontakt med internasjonale kolleger som kjenner kulturen og kunne komme med innspill.

Flere av Telegram-gruppene og chanfora vi var innom, er borte i dag. Mange nye har kommet til. Vi sitter likevel på mye dokumentasjon som ikke ble brukt i podkasten, men som kan bli aktuelt å ta i bruk i fremtidige saker. Mappen som utgjør research til serien, utgjør over 8000 filer.

Her er noen konkrete eksempler på hvordan researchen ble brukt i podkasten:

Flere av elementene presenteres for lytterne gjennom at programleder Mari Lund Wictorsen beskriver sine reaksjoner når hun ser eksempler på denne nettkulturen. Dette inkluderer blant annet:

- Dataspill som gjenskaper Utøya og Christchurch-massakrene.
- Ulike illustrasjoner fra forum og grupper som gjenspeiler kulturen.
- "Topplister" over de "beste" masseorderne, der Breivik hylles som et forbilde fordi han begikk så mange drap.
- Bilder der høyreekstreme terrorister som Breivik, Manshaus, Tarrant m.fl. presenteres som helgener med glorie.
- Eksempler på rasistisk/høyreekstremt innhold som postes på forum.

Kildejakt i høyreekstreme lekkasjer

I en podkast må man ha stemmer som forteller. Stemmer som kan formidle innsyn i det man prøver å belyse. Vi var tidlig klar over at å finne kilder som har vært eller er en del av det høyreekstreme nettsamfunnet ville bli sentralt.

Trond hadde tidlig i researchen blitt klar over at det finnes flere lekkasjer fra ulike høyreekstreme fora. Noen av dem kan man få tilgang til via forskere eller aktivister. Noen er eller har vært søkbare på åpne nettsider.

Iron March-lekkasjen

Lekkasjen fra nettforumet [Iron March](#) var viktigst i arbeidet med å prøve å finne norske kilder som har vært en del av høyreekstrem nettkultur. Dette var et nazistisk/fascistisk forum, som eksisterte fra 2011 til 2017. Det ble startet av en russisk nazist et par måneder etter Breiviks terrorangrep. Forumet var svært viktig i organiseringen av nazistiske og fascistiske grupperinger på nett mens det eksisterte. Flere av disse grupperingene begikk grove voldshandlinger. [Flere drap](#) kan knyttes til hatkriminalitet utført av grupper med utspring i forumet. Grupperingene det har vært mest omtale av, er Atomwaffen Division, Feuerkrieg Division og The Base. Disse forfekter ideologien som kalles *akselerasjonisme*. Den forklares slik i [PSTs trusselvurdering fra 2021](#):

«...grupper som eksplisitt oppfordrer enkeltpersoner til fysisk kamp, og som understreker at det haster med å gjøre motstand. Såkalt akselerasjonisme tar eksempelvis til orde for å fremskynde (akselerere) en total kollaps av samfunnet ved hjelp av terror. Disse gruppene er av den oppfatning at en rasekrig mellom hvite og alle andre raser er nært forestående. Gjerningspersoner i flere høyreekstreme terrorangrep har vært inspirert av dette tankesettet.»

Dette er altså langt mer alvorlig enn unge personer som lefler med nazistisk tankegods og chatter på nettet. Flere alvorlige terrorangrep er planlagt av miljøer som oppsto på dette forumet, men avverget fordi de ble avslørt av politi eller etterretning.

Vi fikk tilgang på lekkasjen fra forumet via journalister vi samarbeidet med. I en periode lå lekkasjen også søkbar på en brukervennlig nettside, men denne er borte nå.

Vi hadde også tilgang til en del andre lekkasjer: Forumet til nynazistgrupperingene Feuerkrieg Division og The Base er de viktigste av disse.

Nordmenn i Iron March-forumet

Det var åpenbart medlemmer av forumet som var norske. Vi jobbet i utgangspunktet med en liste med 16 brukere. Disse hadde enten postet fra en norsk IP-adresse, hadde oppgitt norsk tidssone, skrev om norsk bakgrunn på forumet eller lignende. Dataene i lekkasjen inkluderte e-post- og IP-adresser knyttet til bruker-ID, samt postene de aktuelle brukerne hadde lagt ut på det opprinnelig lukkede forumet. Meldinger sendt mellom brukere var også med.

Et par av de 16 brukerne fant vi ut at egentlig var amerikanske brukere. Men det var også norske, unge menn her. Noen skrev om oppvekst i Norge og sin egen radikalisering.

Vi brukte ulike verktøy og metoder for å identifisere flest mulig norske brukere. Hensikten var å få en ung nordmann som er radikalisert på nettet i tale. Under beskriver vi flere verktøy og metoder.

Ulike OSINT-verktøy

Open Source Intelligence (OSINT) har de siste årene blitt et etablert begrep. Det betyr å lære seg ulike metoder og verktøy for å nyttegjøre seg data som ligger tilgjengelig på internettet, men som ikke nødvendigvis ligger på en nettside klar til bruk. Det uavhengige nettstedet

Bellingcat har gjort seg bemerket som en aktør som har tatt OSINT-verktøy i bruk i rene journalistiske undersøkelser. De opprettholder også en stor [oversikt over OSINT-verktøy](#), som undersøkende journalister bør kjenne til. Ellers har tidligere FBI-etterforsker Michael Bazzells bokserie "[Open Source Intelligence Techniques](#)" vært en god kilde til lærdom og kunnskap om nyttige verktøy. Han har publisert en oppdatert utgave av boken hvert år i flere år nå. Hans [podkast](#) er også verdt å følge. Å følge OSINT-miljøer på Twitter er en annen god kilde til tips om verktøy.

Ved å sammenstille informasjon fra en lang rekke åpne kilder, kan man finne informasjon som f.eks. knytter en nettidentitet til en faktisk person. Her hadde vi e-postadresser og brukernavn som de aktuelle personene hadde brukt. Selv om det ikke var e-postadresser fra skoler eller arbeidssted som viste deres faktiske navn, kunne de samme e-postadressene eller brukernavn være knyttet til brukernavn på andre tjenester. På disse kontoene kunne personene ha oppgitt ny informasjon om seg selv.

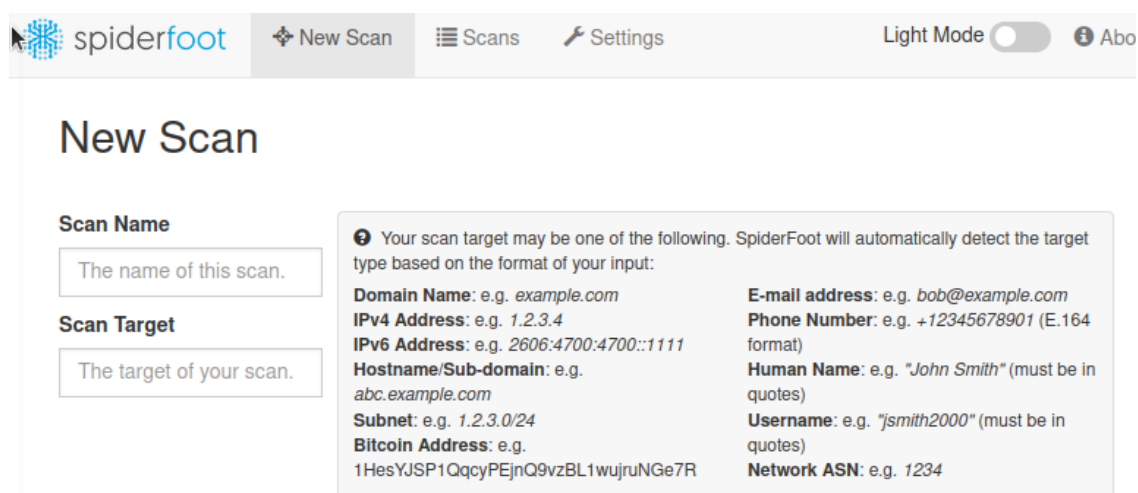
Informasjon som er funnet på nettet og er sammenstilt, kan igjen sjekkes opp mot offentlige norske registre og telefonkataloger for å finne en identitet. Under følger en kort beskrivelse av noen verktøy vi brukte til å identifisere norske brukere fra lekkasjen. Ingen av disse verktøyene er tidligere beskrevet i metoderapporter til SKUP:

Spiderfoot

[Spiderfoot](#) er et verktøy som lar deg søke etter brukere eller nettadresser fra over 100 åpne datakilder. For å få fullt utbytte av verktøyet, må man gjøre en ganske stor jobb med å skaffe såkalte [API-nøkler](#) til mange av disse tjenestene og legge disse inn i verktøyet.

Spiderfoot kan enten [installeres fra datamaskinens terminal](#), eller den profesjonelle versjonen Spiderfoot HX kan brukes fra en nettleser (koster 250 USD pr. måned).

Spiderfoot gir deg muligheten til å søke på e-postadresse, brukernavn, faktisk navn, domenenavn ("nettadresse"), IP-adresse etc.

The screenshot shows the SpiderFoot web interface. At the top, there is a navigation bar with the SpiderFoot logo, a 'New Scan' button, a 'Scans' menu, a 'Settings' icon, a 'Light Mode' toggle, and an 'Abo' icon. Below the navigation bar is the 'New Scan' form. The form has two input fields: 'Scan Name' with the placeholder text 'The name of this scan.' and 'Scan Target' with the placeholder text 'The target of your scan.'. To the right of these fields is a help box with a warning icon and the text: 'Your scan target may be one of the following. SpiderFoot will automatically detect the target type based on the format of your input:'. The help box lists several target types with examples: Domain Name (e.g. example.com), IPv4 Address (e.g. 1.2.3.4), IPv6 Address (e.g. 2606:4700:4700::1111), Hostname/Sub-domain (e.g. abc.example.com), Subnet (e.g. 1.2.3.0/24), Bitcoin Address (e.g. 1HesYJSP1QqcyPEjnQ9vzBL1wujruNGe7R), E-mail address (e.g. bob@example.com), Phone Number (e.g. +12345678901 (E.164 format)), Human Name (e.g. "John Smith" (must be in quotes)), Username (e.g. "jsmith2000" (must be in quotes)), and Network ASN (e.g. 1234).

Buster

[Buster](#) er et annet terminalbasert verktøy som vi brukte i dette verifiseringsarbeidet. Buster lar oss søke blant annet med en e-postadresse eller et brukernavn. Buster er god på å koble

e-postadresser og brukernavn på andre tjenester, som igjen kan gi nye ledetråder til å identifisere den vi prøver å finne identiteten til.

Sherlock

[Sherlock](#) er nok et terminalbasert verktøy som har lignende funksjonalitet som Buster. Sherlock er mer spesifikt. Skriptet søker etter oppgitte brukernavn i en rekke netjtjenester og gir deg en liste over nettsteder hvor kontoer med dette brukernavnet finnes. Så må man sjekke om treffet ser ut til å være tilknyttet målet og om det er interessant tilleggsinformasjon der.

Skopenow

[Skopenow](#) er et kraftig, kommersielt OSINT-verktøy. Her søker man via nettleseren. Skopenow overvåker en rekke åpne kilder på nettet, og har en løsning som tilrettelegger resultatene slik at de enkelt kan redigeres og lastes ned som en rapport i PDF-format. Vi testet produktet (man får full tilgang for en kortere periode som testbruker), og selv om vi i denne omgang ikke har kjøpt full tilgang, viste det seg å være nyttig på personsøk. Vi fant blant annet et viktig mobilnummer der som ikke var tilgjengelig via andre kilder.

Identifisering av norske Iron March-brukere

I et forsøk på å identifisere flere av de norske brukerne, fant vi Twitter-kontoer med samme brukernavn som de hadde brukt andre steder. En velkjent metode var i mange år å trykke på "glemt passord" på sosiale medier, for så å skrive inn brukernavnet til den man lurte på identiteten til. Man fikk da ofte opp en e-post-adresse og et telefonnummer med noen tegn sladdet, men det var ofte nok til å verifisere at de synlige delene av mobilnummeret stemte med et mobilnummer som den man lette etter bruker, eller finne nok tegn fra en e-postadresse til at man kan gjette resten. Facebook og flere andre har gjort dette vanskelig nå. Men på Twitter fungerte dette fortsatt da vi gjorde denne researchen. [Når vi sjekker dette i dag, ber Twitter deg om å oppgi e-posten og mobilnummeret som er knyttet til kontoen for å få tilsendt en lenke for å endre passord. Denne metoden er med andre ord ubrukelig også på Twitter nå.]

Vi gjorde også utstrakte søk på nettet med brukernavn og antatte faktiske navn. Flere av brukerne hadde brukt samme brukernavn flere steder. Vi brukte også verktøy til å finne kontoer de aktuelle personene kunne ha på andre tjenester. Noen av dem er beskrevet mer detaljert ovenfor.

Når vi fant andre samme brukernavn som i lekkasjen på andre nettsteder, kunne vi sjekke om tematikk og interesser de postet om passet med det brukerne skrev om på Iron March. På andre nettsteder kunne vi kanskje finne at de hadde oppgitt hjemsted eller fødselsdato.

Ved å sammenstille all denne informasjonen kan man få treff. Ved å sammenkoble antatt navn og antatt fødselsdato kan man sjekke i Folkeregisteret om dette stemmer. Hvis vedkommende i tillegg da har et mobilnummer som matcher tallene som oppgis når man velger "glemt passord" på Twitter, er det svært mye som tyder på at man har en match.

E-postadressene som var brukt i Iron March-lekkasjen, hadde nok de fleste brukerne slettet etter at lekkasjen ble kjent. Vi klarte likevel å finne sikker ID og kontaktinformasjon til tre yngre norske brukere av forumet. For den mest aktive av dem fant vi også en konto på meldingstjenesten Telegram, ved hjelp av mobilnummeret som vi hadde funnet frem til.

Denne tjenesten, som [ikke er så kryptert som mange brukere tror](#), er blant annet veldig populær blant høyreekstremister.

Vi kontaktet de tre vi fant sikker ID på via meldingstjenester vi hadde funnet ut at de brukte. To av dem svarte ikke. En av dem så vi via sosiale medier fortsatt var sterkt tilknyttet en høyreekstrem gruppering som er aktiv i Norge. Den ene som svarte, ville ikke stille opp i podkasten, av årsaker vi av personvern hensyn ikke kan gå inn på.

Innsyn

Innsynsbegjæringer er en velkjent metode. Vi vil nevne to som ga viktige resultater for podkasten:

- **Rettsaken mot Philip Manshaus:** Som nevnt fulgte Trond denne rettsaken. Det var tillatt å gjøre opptak av rettsaken til journalistiske notater, men bare lov å publisere lyd- og film som ble tatt opp og distribuert av NTB. Dette var bare korte opptak fra starten og avslutningen av rettsaken. Opptakene inneholdt mye viktig dokumentasjon og de hadde holdt hvis informasjonen kun skulle brukes på trykk. Men i en podkast kommer lytteren mye nærmere stoffet hvis man hører et faktisk opptak enn når det som sies blir gjenskapt av en skuespiller. Vi var i kontakt med Philip Manshaus' stemor, som altså også er moren til drapsofferet Johanne. Hun ønsket ikke å stille opp for intervju, men hun ga oss tillatelse til å bruke opptak fra sine forklaringer i retten. Vi søkte retten om dette og fikk avslag. Retten påpekte at opptak fra rettsaken kun var tillatt hvis det ikke ble publisert. De ønsket ikke å omgjøre dette. Med bistand fra jurist Sindre Granly Meldalen i Presseforbundet anket vi avslaget til lagmannsretten. Der fikk vi medhold, blant annet fordi saken har stor samfunnsmessig betydning, fordi vi hadde samtykke fra vitnet vi ville bruke lydopptak av og fordi saken var avgjort og rettskraftig. Etter dette sendte vi på tampen av produksjonen en forespørsel til Romerike, Asker og Bærum tingrett om å få bruke et opptak fra Philip Manshaus' go pro-hjelm som ble avspilt i retten. Der kan man høre ham synge en gammel nazisang fra andre verdenskrig i bilen før han gikk til angrep på moskéen. Med henvisning til kjennelsen fra Borgarting lagmannsrett fikk vi bruke dette.
- **Politiets etterforskningsmateriale:** Vi prøvde i lang tid å få innsyn i etterforskningsmateriale fra saken. Her var politiet lite imøtekommende. Politivitner fra rettsaken besvarte ikke henvendelsene våre om intervju. Den ene tingen vi fikk ut, var likevel viktig for podkasten: Et politivitnes presentasjon fra rettsaken av digitale spor fra Philip Manshaus' datamaskin og mobiltelefon. Selv om vi hadde lydopptak av vedkommendes vitneforklaring, fikk vi med oss langt flere detaljer når vi kunne studere presentasjonen i ro og mak. Disse ble brukt i historiefortellingen i podkasten. Vi kunne henviser til hva slags nettsider og temaer gjerningsmannen hadde søkt på når. Dermed kunne vi illustrere hans radikaliseringsprosess og sette den i kontekst.

4. Kildehåndtering og kildekritikk

I desember 2020 begynte featurejournalist Mari Lund Wictorsen å jobbe med podkasten. Hun skulle være fortellerstemmen. En måneds tid senere gjorde produsent Peter Daatland det samme. I flere måneder forsøkte Mari å få tak i kilder som ville snakke i podkasten. Vi bestemte etter kort tid at historien om Philip Manshaus' radikaliseringsprosess ville bli tråden som bandt serien sammen.

Vi ønsket å komme i kontakt med kilder som kjente Philip Manshaus eller søsteren Johanne Zhangjia Ihle-Hansen. Vi fikk høre at også andre medier prøvde på det samme til prosjekter vi ikke kjente til, noe som gjorde at vi kjente på et press.

Vi lette blant annet i gamle klasselister, sosiale medier og avisartikler. Vi ville snakke med noen som kjente Johanne Zhangjia Ihle-Hansen godt og kunne fortelle om hvordan hun var, hvordan de husker henne. Mari nærmet seg forsiktig ved først å sende en melding til aktuelle personer. Etter det hadde hun en uforpliktende bakgrunnssamtaler med de som var nysgjerrige på prosjektet og kanskje ville bidra. Ikke alle vi kontaktet, ønsket å være med. Noen svarte ikke. Moren Ellen Ihle-Hansen takket nei til intervju, men sa ja til at vi fritt kunne bruke lydopptak fra forklaringene hennes i retten.

Også kildene som kjente Philip Manshaus, nærmet Mari seg forsiktig ved først å sende en melding og så ta en bakgrunnssamtale med dem som var interessert. Bakgrunnssamtalen var også for å sjekke hvem vi så for oss kunne passe i podkasten. Vi ønsket å ha med folk som kjente ham i ulike perioder av livet. Vi var i kontakt med faren til Manshaus, men han ønsket ikke å delta.

Siden kildene vi var i kontakt med, var unge og med liten eller ingen medieerfaring, var det spesielt viktig å klargjøre premissene på forhånd (VVP 3.3). Vi opplevde at dette gjorde dem tryggere. Var de usikre, ga vi dem mulighet til å være helt anonyme ved hjelp av skuespillerstemme, eller delvis anonyme. Alle ville bruke sin egen stemme, men noen ønsket at vi kun brukte fornavn på dem.

Før innspilling sa vi at de kunne snakke fritt. Hvis de angret på noe etterpå, fikk de lov til å trekke det. Noen var i lang tid usikre på om de faktisk ville være med i podkasten, også etter innspilling. Mari hadde jevnlig kontakt med dem, for å svare på spørsmål og forklare hvor vi var i prosessen. Et par av kildene fikk komme til Aftenposten og høre på lyden vi tenkte å bruke av dem. Gjennomlyttingene gjorde at vi fjernet noen småting, men først og fremst var de positivt overrasket, for de hadde forestilt seg at de fremsto på en måte de ikke ønsket.

Andre kilder vi ønsket å komme i kontakt med, var en eller flere som hadde opplevd å bli radikalisert på nett. Det viste seg å være en vanskelig oppgave. Ideelt sett ønsket vi oss et case som akkurat nå var i en radikaliseringsprosess, så vi kunne høre personens egne refleksjoner. Mari var i kontakt med utallige organisasjoner og personer for å fortelle om podkasten og hva vi ønsket oss. Det mange sa var et viktig argument for dem for å hjelpe oss, var at et slikt case kunne være noe å lære av for andre. Flere vi var i kontakt med, hadde navn på blokken som kunne vært aktuelle, men disse personene turte eller ville ikke snakke med oss.

Til tross for advarsler fra folk som kjenner miljøene om at det bare kom til å ende med at hun ville bli lurt, opprettet Mari en profil på Discord. Hun håpet å finne et passende case på plattformen der mange chatter sammen mens de spiller, og hvor det også finnes chattegrupper med ekstremt innhold. Hun la ut en "etterlysing" i flere forum der. De fleste svarene hun fikk, var bare tull. Men noen tok kontakt med det som virket som seriøse henvendelser. Hun chattet med flere og endte med å ringe én av dem for å høre mer. Han var interessert i å fortelle sin historie, med forbehold om at han kunne være anonym. Han ønsket ikke at vi tok kontakt med noen andre for å få bekreftet det han fortalte. Men vi sjekket så langt det lot seg gjøre at det han fortalte stemte.

Forsøk på å finne kilder fra lekkasjen fra et stort naziforum er beskrevet i kapittel 3. Vi fant tre nordmenn, men den ene som svarte, ville ikke snakke med oss.

Vi ønsket tidlig å kontakte Philip Manshaus for å ha mulighet til å ha ham med i podkasten hvis vi ønsket det. For å komme i kontakt med ham, gikk vi først via hans tidligere advokat, uten hell. Deretter kontaktet Mari fengselet vi visste han satt i. Hun fikk beskjed om å sende den innsatte et brev. Det ble starten på vår kontakt med ham.

5. Formidling

I alt hadde vi mer enn 8000 filer i research-mappene. Her lå også den største dramaturgiske utfordringen: Visst er lydmediet egnet for komplekse historier, men hvordan skulle vi forene spennende historiefortelling med så mye fakta? I tillegg hadde vi 18 kilder på tape, enda flere på bakgrunn og 60 timer opptak. I samarbeid med Kari Hesthamar fra Svarttrost produksjoner identifiserte vi et hovednarrativ: Philip Manshaus' radikaliseringsprosess.

Denne kombinerte vi med Maris reise inn i internettkulturen. Da vi hadde bygget et skjelett av et fengslende narrativ, flettet vi inn så mye fakta som historien kunne bære. Vi hadde mange diskusjoner om hvor mye vi kunne ta med før lytteren fikk nok. Noe av det viktigste for å forstå det høyreekstreme tankegodset, var en internasjonal terrorstafett av såkalte «akselerasjonister» som Manshaus ble en del av. Å integrere denne linjen var nok det aller mest utfordrende.

Underveis ble det altså klart at Manshaus ikke ville intervjues, noe vi ikke fikk en begrunnelse for. Vi valgte likevel å ta lytteren med på denne journalistiske prosessen og vise hvilke vurderinger vi gjorde. Til sist hadde vi 65 sider innspillingsklart manus. Vi gjorde opptil åtte versjoner av hvert manus og fem versjoner av hver episode før vi var fornøyd og kunne svare på Stine Thereses fire spørsmål:

1. Hva tror høyreekstreme på?
2. De kalles solo-terrorister, men var de egentlig alene?
3. Hva betyr det å bli radikalisert på nett?

4. Når skal du være bekymret for det kompisene din gjør på nett? Og hvordan jobber PST og andre med å sortere i dette?

Det er forskjell på «edgy» prat, radikaliserings og terrorplaner. Vi ville gi et nyansert innblikk i den nettkulturen som formet Anders Behring Breivik og Philip Manshaus. For å besvare disse spørsmålene, valgte vi en dramaturgi hvor lytteren:

1. Blir introdusert for Philip Manshaus' historie. Vi starter i barndommen, hvor vi mener det ligger flere svar (EP1).
2. Så blir invitert med inn i en nettkultur hvor terrorister blir kalt «helgener». Mari navigerer rundt på forum som 4chan, som blant annet inneholder høyreekstremt tankegods. Hun møter også nettbrukere som er blitt påvirket av dette (EP2 + EP3).
3. Deretter går vi tett på Philip Manshaus' radikaliseringsprosess, fortalt gjennom venner og rettsopptak med stemor Ellen Ihle-Hansen. Til slutt går det én uke fra han leser New Zealand-terroristen Brenton Tarrants manifest, til han dreper stesøsteren sin og forsøker å massakrere muslimer i den lokale moskeen (EP4 + EP5).

I en lydhistorie er lydmulighetene helt sentrale for å gi lytteren intimitet og forståelse. Vi ønsket å fortelle en tredel av historien med annen lyd enn stemmer: Musikk, stillhet, lydeffekter og arkivklipp. Gjennom utrettelig innsynsarbeid fra Trond fikk vi lov til å bruke hans opptak fra rettssaken mot Philip Manshaus av vitneforklaringen til Ellen Ihle-Hansen og lydopptak fra Manshaus' GoPro-hjelm.

Asker og Bærum tingrett avviste ønsket om å bruke lovlige lydopptak fra rettssaken, men etter god bistand fra jurist Sindre Granly Meldalen i Presseforbundet fikk Aftenposten medhold i en anke til Borgarting Lagmannsrett. Vi fikk dermed lov til å bruke lydopptak fra rettssaken av personer vi hadde fått samtykke fra.

Aftenpostens Christen Pedersen (art director) og Constantin Eberle (kreativ leder) laget det visuelle uttrykket til podkasten. Vi hadde flere diskusjoner om vi skulle bruke hakekors eller ikke i illustrasjonene. Vi skulle vise frem en kultur, men ikke promotere nazisme. I podkasten hadde vi vært nøye med å forklare tankegodset i en kritisk kontekst, men illustrasjonene til podkasten ble stående uten denne konteksten. Vi valgte likevel først å bruke hakekors som et av flere elementer i en kollasj. Men da vi skulle promotere podkasten på Facebook, stoppet Facebook innleggene på grunn av hakekorset. Etter enda en diskusjon fjernet vi symbolet fra illustrasjonen på coverbildet til podkasten.

6. Etikk og spesielle erfaringer/motstand

En hovedperson som ikke deltok

Det ble tidlig klart for oss at vi ønsket å fortelle Philip Manshaus' historie. Han begikk det andre terrorangrepet på norsk jord på ti år, og han var radikalisert på nettet. Han var på mange måter det prosjektet vårt handlet om. Men var det riktig å bruke så mye plass på en terrorist og drapsmann og la han få fremme sine synspunkter? Vi risikerte både å støte lytterne og å gjengi propaganda.

Vi hadde mange diskusjoner underveis om hvordan og hvor mye vi skulle bruke av det Philip Manshaus sa hvis vi fikk intervju med ham. Hva var grunnen hvis han eventuelt stilte? Hva var budskapet hans nå? Hva om han ikke angret? Hvor mye skulle han eventuelt få si? Hvilke kritiske spørsmål måtte han få? Vi ble enige om at vi i alle fall ikke i skulle ikke la ham prate uredigert, uten kritiske spørsmål og en kritisk, forklarende kontekst. Men etter hvert ble det klart at Manshaus ikke ville være med i podkasten. Da fikk vi et nytt dilemma. Hvordan gjenfortelle livet til en hovedperson som ikke vil bidra til å belyse saken?

Det diskuterte vi i mange runder, og vi landet til slutt på å fortelle historien hans gjennom venner, klipp fra retten og informasjon fra dommen og annen informasjon vi kunne lese oss til. Vi tok med det vi mente kunne forklare at endte der han endte der han endte, men vi gjenga ikke personlig informasjon med mindre vi mente det bidro til å belyse hvorfor det gikk galt med ham senere. Vi har også forsøkt å unngå for personlig informasjon om andre familiemedlemmer, som ikke er offentlige personer, ikke har gjort noe kriminelt eller søkt offentlighetens lys. De faktaopplysningene vi fikk, sjekket vi med flere kilder.

Etter litt diskusjon valgte vi å ta med deler av Manshaus avsluttende kommentar fra rettssaken, som NTB hadde tatt opp. Dette var en podkast om det høyreekstreme tankegodset, og vi mente det var viktig å la lytteren få høre ham forklare ideologien sin og hvordan han ordlegger seg. Dette ble også en del av tilsvaret hans, da vi ikke fikk ham i tale. Klippet fra retten er ikke langt og kommer på slutten av en lang podkast som i mange episoder har satt tankegodset i kontekst og stilt kritiske spørsmål til det.

Vi var nøye med å gi Manshaus mulighet til imøtegåelse og til å se alle faktaopplysninger om ham. I flere runder fikk han tilbud om å fortelle sin versjon og imøtegå teksten. Det var vanskelig for oss å få en dialog med advokaten hans. Dermed ble det til at vi to ganger kjørte til fengselet med brev til Manshaus, for å være sikker på at han fikk se det innholdet og de faktaopplysningene som var relevant for ham.

Da det nærmet seg publisering, hadde vi line by line møter med lederne våre - avdelingsleder for lyd, gravesjef og Aftenpostens nyhetsredaktør. Der gjennomgikk vi hver episode linje for linje: hvor hadde vi de ulike opplysningene fra, var de sjekket med flere kilder, var teksten ladet fra vår side og hadde alle som skulle ha det, fått imøtegåelse. Nyhetsredaktør fungerte også som "djevelens advokat", som prøvde å se arbeidet vårt utenfra og stille oss kritiske spørsmål. Denne måten å jobbe på ga oss trygghet før publisering.

Radikalisering på norsk

Som nevnt tidligere, endte vi med å bruke vi et klipp av at Philip Manshaus synger en gammel nazisang i bilen før han gikk til angrep på moskeen. Vi ønsket å ha med dette fordi det er et lydbevis på høyreekstremisme på norsk, det får lytteren til å forstå hvor radikalisert Manshaus var. Samtidig var vi nøye på hvordan vi presenterte det. Vi brukte bare korte utdrag og la fortellerstemme oppå sangen, slik at den ikke kunne klippes ut og brukes i propagandaøyemed. I likhet med resten av podkasten, ønsket vi å vise tankegodset, men ikke for mye, og alltid i en kritisk/forklarende kontekst.

Vanskelig kildearbeid

Bortsett fra fagkildene var det vanskelig å få folk til å stille i podkasten. Det var ulike årsaker til det, men temaet gjorde at flere kviet seg eller hadde piggene ute. Mange svarte ikke på våre henvendelser, noen sa nei, og flere hadde vi i kontakt med i måneder før vi var sikre på at de ville stille (les mer om dette i kapittel 4).

En norsk 4chan-tråd

Var det relevant å nevne den lille tråden vi omtalte i kapittel tre? Vi syntes det, selv om tråden i seg selv ikke er spesielt viktig. Vi brukte to analyseverktøy for nett-trafikk, og de viste at Norge står for en større del av trafikken på 4chan enn flere europeiske land som har mye høyere folketall enn oss. Denne tråden er en liten, norskspråklig avkrok på et stort, internasjonalt forum. På denne norske tråden postes det daglig store mengder rasistiske og hatefulle utsagn. Det postes åpent, men anonymt. Det er interessant å observere hva som skjer der.

Vi påsto ikke i podkasten at “den neste Breivik” vil komme derfra. Vi brukte kun ett sitat fra denne tråden (se kapittel 3) som et eksempel på rasistisk og kvinnefiendtlig dialog på chanforum. Da var det naturlig å hente innhold fra en norsk tråd som sprer slikt innhold. Vi gjorde heller ikke noe forsøk på å identifisere eller komme i kontakt med brukere fra denne 4chan-tråden.

Vi var nøye med hvordan vi omtalte nettforum som inneholder høyreekstremt innhold. Vi understreket at de fleste også har mye annet innhold. Det måtte også komme frem. Forumene og nettstedene som fikk kritikk for innhold som ble postet hos dem, fikk tilbud om imøtegåelse.

7. Dette er nytt

Podkasten gir etter vår mening et dypere innblikk i hva høyreekstrem nettradikalisering er enn vi har sett eller hørt før i Norge. Den gir lyttere som ikke er en del av eller kjenner denne nettkulturen et innsyn i en verden det er viktig å vite om. Vi håper podkasten og metoderapporten kan inspirere kolleger som ønsker å utforske disse miljøene.

8. Konsekvenser

Mens vi lenge har misunt svenske podkastkollegaer (f.eks [Spår: Kalamarksmordet](#)) innsyn i alt fra avhørs- til åstedsopptak, har forholdene vært langt strengere i Norge. Vi hadde altså et lovlig opptak fra rettssaken som vi kunne bruke til journalistiske notater. Men vi kunne ikke spille det av i et redaksjonelt produkt. Kjennelsen fra Borgarting lagmannsrett om at vi fikk bruke lydopptaket fra rettssaken i en lyddokumentar, var en viktig seier for mediene. Den bedrer pressens mulighet til å få bruke lyd fra rettssaker. Vi vet at denne kjennelsen allerede har hjulpet flere andre mediehus i lignende saker. Stiftelsen Lovdata har markert [kjennelsen](#) som en “flaggsak” i basen Lovdata Pro - en sak det kan være særlig grunn til å merke seg.

Tallene viser at vi traff lytterne:

Målet vårt var 250.000 avspillinger. 10. august hadde serien nådd 295.000.

Målet om 200 konverteringer ble også nådd med god margin. Fasiten ble 299 abonnementsalg.

Episode fem, *Jeg føler meg ikke trygg*, vant Podkastpris Filt for juni 2021. Bidragene nomineres av en skandinavisk jury. Månedsvinneren stemmes frem av facebookgruppens 9600 medlemmer.

Serien hadde flest lyttere i aldersgruppen 28-34. Til tross for at de fleste ungdommene som trekkes til høyreekstremer nettforum er menn, hadde serien en overvekt av kvinnelige lyttere.

Flere som kjenner noen som er radikalisert eller har opplevd problemstillingen på kroppen, har tatt kontakt. Noen ville fortelle oss at vi lyktes med det vi forsøkte: Å vise hvordan radikalisering faktisk *ser ut*.

Vedlegg

Hovedside for podkastdokumentarserien: <https://aftenposten.no/hate/>

Artikler publisert av kulturredaksjonen i tilknytning til podkastserien og en artikkel basert på research til serien:

4. juni 2021: Ti år etter 22. juli verves flere høyreekstremister på nett. Slik ser terrortrusselen ut nå. Aftenposten.

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/BIPP50/ti-aar-etter-22-juli-verves-flere-hoyreekstremister-paa-nett-slik-ser>

9. juni 2021: Som ung oppsøkte han hat på nett. Nå gjør han alt for å hindre at egne barn gjør det samme. Aftenposten.

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/BIOEKG/som-ung-oppsoekte-han-hat-paa-nett-naa-gjoer-han-alt-for-aa-hindre-at-egne>

11. juni 2021: «Bare for gøy.» Slik er humor blitt de høyreekstremes våpen. Aftenposten.

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/WOExbL/bare-for-goey-slik-er-humor-blitt-de-hoyreekstremes-va-apan>

18. August 2021: Den høyreekstremer «terrorstafetten». Aftenposten Historie.

<https://www.aftenposten.no/historie/i/V9xBnJ/den-hoyreekstremer-terrorstafetten>

(PDF-utgave av artiklene sendes som vedlegg til juryen.)

